

Dkt. Robert A. Peterson, Theolojia ya Luka-Matendo Kipindi cha 10, Marshall, Mwokozi Aliyeahidiwa, Ufalme wa Mungu.

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson na mafundisho yake kuhusu theolojia ya Luka-Matendo. Hii ni kipindi cha 10. Mimi, Howard Marshall, Mwokozi Aliyeahidiwa na Ufalme wa Mungu.

Tunaendelea na mihadhara kuhusu Luka na theolojia.

Tafadhali omba pamoja nami. Baba, asante kwa neno lako. Asante kwa Roho wako Mtakatifu. Asante kwa fursa ya kukujua, kukupenda, na kukutumikia. Tubariki tunapochunguza neno lako na kufundishwa na Howard Marshall kuhusu mafundisho ya Luka. Tunaomba mambo haya kwa jina la Yesu. Amina.

Tafsiri ya vifungu hivi inapingwa na Hans Konzelman. Anasema kwamba Luka anauona wakati wa wokovu kama kitu ambacho sasa kimekwisha na kimekamilika tofauti na Paulo ambaye anaona wakati wake kama wakati wa mwisho wa dunia.

Na zaidi ya hayo, kuja kwa Yesu si mwisho bali ni picha tu ya wakati ujao wa wokovu. Sababu iliyotolewa kwa kauli hii ni kwamba katika Luka 22:35 na inayofuata, Luka anatofautisha kati ya kipindi cha Yesu na wakati wa sasa. Hata hivyo, marejeleo haya hayatakuwa na uzito ambao Konzelman anajaribu kuuweka juu yake.

Kwa hakika, inatofautisha kati ya kipindi cha huduma na kipindi kilichoanza na mateso ya Yesu. Lakini marejeleo yake kuu ni matukio yaliyofuata mara moja, ikiwa ni pamoja na tukio la Gethsemane. Luka 22:35 na linalofuata.

Yesu akawaambia, nilipowatuma bila pesa, wala mkoba, wala viatu, mlipungukiwa na kitu? Wakasema, "Lakini sasa mwenye mfuko na auchukue, na mkoba vivyo hivyo. Yule asiye na upanga na auze joho lake na anunue mmoja."

Kwa maana nawaambia, andiko hili halina budi kutimizwa ndani yangu. Naye alihesabiwa pamoja na wahalifu, kwa maana yaliyoandikwa kunihusu yana utimilifu wake. Wakasema, Bwana, tazama, panga mbili hizi.

Je, inatosha? Lakini marejeleo ya msingi ni matukio yanayofuata mara moja, ikiwa ni pamoja na tukio la Gethsemane. Na ni onyo kwamba mateso na mateso yamekaribia. Hakika hakuna chochote katika maandishi kinachopendekeza tofauti kati ya wakati uliopita wa utimilifu na uwepo wa wokovu kwa upande mmoja na wakati wa sasa wa aina tofauti kwa upande mwingine.

Hakuna dalili kwamba enzi ya utimilifu imefikia mwisho. Kwa kweli, kinyume chake ni hivyo. Kwa maana katika kipindi kipya, maneno ya unabii yananing'inia hapo.

Kwa maana nawaambia, andiko hili halina budi kutimizwa ndani yangu. Naye alihesabiwa pamoja na wacosaji, kwa maana yaliyoandikwa kunihusu yana utimilifu wake. Kwa hivyo, kifungu hicho, mbali na kuthibitisha kesi ya Conzelmann, kwa kweli kinapingana nacho.

Kwani inaweka kipindi baada ya huduma katika kundi la utimilifu. Jambo hilo linathibitishwa na Luka 24:46, na linalofuata, ambapo misheni ya baada ya ufufuo inasemekana kuwa utimilifu wa maandiko. Kosa la Conzelmann ni kwamba ametofautisha kati ya huduma ya Yesu, ambayo kwa maoni yake, Luka ameiondoa katika wakati ujao wa mwisho.

Ni sahihi zaidi kusema kwamba Luka amepanua wakati wa mwisho, ili uanze na huduma ya Yesu, ujumuishe wakati wa kanisa, na umalizike wakati wa parousia . Luka hajasukuma mwisho hadi wakati ujao wa mbali. Ameurefusha ili ujumuishe enzi nzima ya wokovu kuanzia wakati wa Yesu na kuendelea.

Wokovu si kitu cha zamani, ni wa huduma ya Yesu. Unaanza tangu wakati huo. Leo ya utimilifu inaendelea hadi wakati wa kanisa.

Pili, wakati wa utimilifu unapaswa kuelezewa kama kosa la wokovu. Ni mtazamo chanya, ambao ulipitishwa na Yesu. Joachim Jeremias amevutia umakini kwa jinsi sehemu ya mwisho ya Isaya 61:2, ambayo inatangaza siku ya kisasi cha Mungu wetu, inavyoondolewa kwenye nukuu katika Luka 4:18 na 19.

Haitoshi kusema kwamba kifungu hiki kimeachwa kwa sababu kinarejelea parousia badala ya huduma ya Yesu. Jambo la msingi ni kwamba huduma ya Yesu inahusika hasa na wokovu. Hili linaonyeshwa katika maneno ya nukuu.

Kuna mwingiliano fulani na nukuu ya Luka 7:22 iliyotajwa hapo juu kwa hivyo vifungu vyote viwili lazima vizingatiwe pamoja. Kifungu cha mwisho kinahusu kazi zilizofanywa na Yesu pekee na kinarejelea tabaka mbalimbali za watu, tabaka zisizo na bahati, ambao mahitaji yao yalitimizwa kwa kazi kuu na mahubiri ya Yesu. Hawana bahati katika uhitaji wao.

Walikuwa na bahati ya kuwa na Yesu akiwahudumia. Luka 7:22, Yohana Mbatizaji anauliza kama Yesu ndiye Masihi. Nendeni mkamwambie Yohana yale mliyoyaona na kuyasikia.

Vipofu wanapata kuona, viwete wanatembea, wenye ukoma wanatakaswa, viziwi wanasikia, wafu wanafufuliwa, maskini wanahubiriwa habari njema, na heri mtu

asiyechukizwa nami. Kifungu hicho nilichokisoma kinatoa orodha ya matendo ambayo , kulingana na mapokeo ya injili, yalifanywa na Yesu. Aliwapa vipofu kuona, akawaponya viwete, akawatakasa wenye ukoma, akawafanya viziwi kusikia, akawafufua wafu, na akawahubiri maskini habari njema.

Baadhi ya wafafanuzi wameshikilia kwamba unabii huo hapo awali ulichukuliwa kama mfano wa athari za kuhubiri, lakini hakuna ushahidi kwamba hatua kama hiyo ya uelewa iliwahi kuwepo. Ni dhana isiyowezekana. Badala yake, kazi kuu na mahubiri ya Yesu yanachukuliwa kama utimilifu wa unabii.

Jinsi sehemu mbalimbali za nukuu zilivyokusanywa kutoka vifungu kadhaa vya Agano la Kale ni uthibitisho kwamba huduma yenyewe imeamuru uchaguzi wa maandishi ya Agano la Kale. Badala ya maelezo ya huduma kuathiriwa, badala ya kwamba huduma, badala ya kwamba maelezo ya huduma yaliathiriwa na maneno ya unabii, kuna, kama tulivyoona, matukio yanayoonyesha karibu kila kipengele cha unabii katika Luka yenyewe. Na katika kila kisa, ushahidi zaidi unaweza kutolewa kutoka kwa mito tofauti ya mapokeo ya injili.

Hii ina maana kwamba ikiwa mapokeo ni sahihi katika kusimulia kwamba Yesu alifanya vitendo hivyo, basi inawezekana kabisa kwamba matumizi ya nukuu yanaweza kurudi kwenye makadirio yake mwenyewe ya kile alichokuwa akifanya. Jaribio la Peter Stuhlmacher la kugeuza makubaliano ya jumla ya maoni ya wasomi kwamba msemu huo unamrudia Yesu mwenyewe halishawishi sana. Katika kuelezea kwake huduma, Luka anatomia nyenzo za kitamaduni, ambazo, kwa uwezekano wote, zinatokana na Yesu.

Kilele cha msemu huu kinakuja katika kurejelea kuhubiri injili kwa maskini. Hapa, maneno mawili muhimu yanahitaji umakini wetu. Lengo la kuhubiri ni maskini.

Patokoi , kutokea kwa neno hili katika mstari wa ufunguzi wa Mahubiri ya Mlimani, au Uwazi, Luka 6:20, sambamba na Mathayo 5:3, kumesababisha mjadala mkubwa, hasa na E. Percy na wengine. Neno katika Agano la Kale linarejelea wale ambao ni maskini kihalisi. Lilichukua maana ya kukandamizwa kwa kuwa maskini hawakuwa na msaada dhidi ya unyonyaji unaofanywa na matajiri.

Hii ilimaanisha kwamba maskini walilazimika kumtegemea Yahweh kama msaidizi wao kwa sababu hawakuwa na msaada wa kibinadamu. Kwa hivyo neno hilo linachanganya mawazo ya udhaifu na kumtegemea Yahweh. Wale walio maskini wanategemea neema ya Mungu.

E. Percy amepinga vikali mtazamo kwamba neno hilo limekuwa na maana ya uchamungu, lakini ameeleza hoja yake kwa njia iliyotiwa chumvi kiasi. Jambo ni kwamba neno hilo halisisitizi utendaji mzuri wa matendo ya uchamungu yaliyokusudiwa kupata kibali cha Mungu bali huvutia umakini kwenye hali ya uhitaji

ya mgonjwa, ambayo Mungu pekee ndiye anayeweza kuiponya. Kwa hivyo maskini ni wahitaji na waliokandamizwa ambao mahitaji yao hayajatimizwa na wasaidizi wa kidunia.

Kama Mathayo anavyoweka wazi, maana hii ya neno haizuiliwi kwa umaskini halisi. Kwa maana Mathayo alisema, Heri walio maskini wa moyo, maana ufalme wa mbinguni ni wao. Mathayo 5:3. Ilikuwa kwa watu kama hao kwamba Yesu alihubiri habari njema, euvangelismai .

Hapa tena, tunakutana na dhana ambayo imekuwa mada ya mjadala mkubwa. Maana na asili ya dhana hiyo vinapingwa. Kimsingi, mzizi unahusishwa na tangazo la habari njema, lakini maana hii inayokubalika kwa ujumla imefikiriwa kuwa na ugumu wakati matumizi katika Ufunuo 14:6 yanapozingatiwa.

Hapa, yaliyomo katika ujumbe ni hukumu badala ya wokovu. Kisha nikaona malaika mwingine, Ufunuo 14:6, akiruka moja kwa moja juu ya mbingu, mwenye injili ya milele, awahubiri hao wakaa duniani, na kila taifa na kabila na lugha na jamaa. Akasema kwa sauti kuu, Mcheni Mungu na kumtukuzwa kwa maana saa ya hukumu yake imekuja.

Msujudieni yeye aliyeziumba mbingu na nchi, bahari na chemchemi za maji, Ufunuo 14:6 na 7. Utafiti mpya wa ushahidi uliofanywa na Peter Stuhlmacher umedokeza kwamba maana ya habari njema haijaunganishwa kwa urahisi na mzizi na sawa na Kiebrania kama ilivyodhaniwa kwa ujumla na kwamba kitenzi hicho kinaweza, kwa hivyo, kutumika kwa maana isiyoegemea upande wowote. Kuhusu asili ya neno hilo, licha ya matumizi katika Uyahudi, ambayo kwa namna fulani yanakaribiana na yale ya Agano Jipya, Stuhlmacher anahitimisha kwamba ushawishi wa Kiyahudi ulikuwa wa msingi. Kisha anasema kwamba matumizi katika Ufunuo 14, 6, kutoka kwa mtazamo wa kitamaduni na kihistoria, ni ya zamani zaidi katika Agano Jipya.

Hapa, kuna tangazo la malaika ambalo hukumu ijayo inatangazwa, na watu wa ulimwengu wanaitwa kumwabudu Mungu. Hata hivyo, tuna ujumbe wa matumaini kwa kanisa lililodhalilishwa na kuteswa kwamba Mungu yuko karibu kutenda katika mamlaka ya kifalme kwa faida yao. Ni matumizi haya ya kitenzi cha mwisho ambayo Stuhlmacher anayapata katika Luka 7:22.

Ujumbe kwa maskini ni tangazo kwamba ufalme wa Mungu umekaribia kuleta wokovu. Maelezo yaliyotolewa na Stuhlmacher hayashawishi kabisa. Labda inapaswa kusesitizwa kwa nguvu zaidi kwamba mambo mawili yanahusika katika Agano Jipya.

Kwanza kabisa, kuna asili ya neno hilo katika Kigiriki, ambalo bila shaka lingetoa nafasi kwa wazo la habari njema. Kisha, pili, chanzo kikuu cha matumizi ya neno hilo katika Agano Jipya kiko katika Isaya, ambapo neno hilo linatumika hasa kwa habari njema. Isaya 49:41 , 27:52, 7, 61:1. Ingawa dalili za furaha zinazohusiana na habari

zinaweza kuwa katika muktadha badala ya katika kitenzi chenyewe, inaonekana uwezekano kwamba matokeo ya hili yangukuwa kuhusisha kitenzi na habari njema.

Kwa hivyo, tungekuwa na mtazamo chanya zaidi kuliko Stuhlmacher katika kuthibitisha notisi chanya ya furaha, ambayo inapatikana katika Luka 7:22. Hii ina maana kwa makadirio yetu ya vifungu vingine katika Luka. Stuhlmacher anashikilia kwamba katika baadhi ya Luka, tuna maana ile ile ya neno lisiloegemea upande wowote, ambalo wakati mwingine hutumika sambamba na kitenzi kuhubiri, kerusso, na hutoa maana ile ile.

Mtu anaweza kukubaliana na kauli hii kwa kadri ilivyo wazi kwamba lengo la Stuhlmacher ni kukataa kwamba maana ya kiufundi ya kuhubiri injili ya Kikristo ipo katika vifungu hivi. Hata hivyo, inatia shaka kama kitenzi hakina maana yoyote ya habari njema katika vifungu hivi. Hili si kweli kwa Luka 1, 19 na Luka 2, 10, ambapo wazo la furaha lipo waziwazi.

Kwa hivyo, katika sehemu hizo ni habari njema. Luka 1:19. Mimi ni Gabrieli.

Ninasimama mbele za Mungu. Hili ndilo neno kwa Zekaria, baba yake Yohana Mbatizaji, nami nilitumwa kuzungumza nawe na kukuletea habari hii njema. Hilo linasikika vizuri, kama habari njema kwangu.

Loo, ndivyo ESV inavyotafsiri neno hilo. Inawezekana kulitafsiri kwa njia zingine, lakini wao, kamati ya ESV, walidhani kulikuwa na sifa nzuri ya kutoa habari. Na vivyo hivyo, 2:10, ninawaletea habari njema ya furaha kuu itakayokuwa kwa watu wote.

Leo katika mji wa Daudi amezaliwa mwokozi ambaye ni Kristo Bwana, hata anasema hivyo. Zaidi ya hayo, mara tu maana ya msingi ya neno hilo imethibitishwa katika Luka 4:18, maana hiyo hiyo inawezekana katika vifungu vifuatavyo. Luka 4:18, roho ya Bwana iko juu yangu.

Amenitia mafuta kuwatangazia maskini habari njema, wafungwa uhuru, vipofu kupata kuona tena, kuwaacha huru walioonewa, na kadhalika. Maana hiyo hiyo inawezekana katika vifungu vifuatavyo, hasa katika vile ambavyo maudhui ya mahubiri yanaitwa ufalme wa Mungu. Kifungu chenye tatizo ni Luka 3:18, ambapo shughuli ya Yohana Mbatizaji inaelezewa kama kuhubiri habari njema kwa watu.

Kwa hivyo, pamoja na mawaidha mengine mengi, alihubiri habari njema kwa watu. Conzelmann haswa tayari amekataliwa kwa misingi ya jumla kwamba Yohana angeweza kuchukuliwa kama anayehubiri injili, kwani hii ingepingana na mpango wa Lukan wa historia ya wokovu na kwa kuwa hakuna lengo lililopewa kitenzi hicho. Hakuna pingamizi lolote lililo halali.

Mistari iliyotangulia ina jibu la Yohana kwa swali la kama alikuwa Masihi. Ni kauli inayoahidi kwamba Masihi anakuja. Maudhui ya jumla ya mahubiri ya Yohana yalikuwa himizo la kujiandaa kwa ajili ya kuja kwa Bwana, wakati ambapo watu wote wanguona wokovu wa Mungu, Luka 3:4 hadi 6. Bila shaka hii ilikuwa habari njema, tangazo la kuja kwa Mwokozi.

Kwa hivyo, maelezo ya Yohana yaliyotolewa na Luka yanatofautiana na mtazamo wa Conzelmann kuhusu mpango wa kihistoria wa Luka, na, wakati huo huo, Luka, kwa kweli, ametoa maudhui ya mahubiri ya Yohana ya habari njema. Tatu, sasa tumethibitisha kwamba unabii kutoka Isaya 61:1, na 2, uliotumika katika Luka 4:18, na 19, na 7:22, unaonyesha kwamba wakati wa Yesu ni enzi ya wokovu. Kabla ya kauli hii kupata ufafanuzi zaidi kutoka kwa injili iliyobaki, ni lazima tuthibitishwe ukweli wa tatu, ambao unaibuka hasa kutoka Luka 4, 18 na unaofuata.

Utamilifu uleule wa Isaya 61, 1, Roho wa Bwana yu juu yangu, akinitia mafuta kutangaza habari njema na kadhalika, Yesu alisema katika sinagogi huko Nazareti. Hii ni kwamba Yesu mwenyewe anachukuliwa kama utamilifu wa unabii. Yeye ndiye mtu aliyeahidiwa katika unabii, kwani hatabiri tu kwamba Mungu atawaokoa watu wake. Kwa kweli anawaletea wokovu kwa mahubiri yake.

Nukuu hiyo inaelezea athari za mahubiri yake kwa maneno ya sitiari kama kuwaleta wafungwa kufunguliwa na vipofu kuona. Anatangaza kwamba mwaka wa neema ya Mungu umefika, lakini jambo muhimu ni kwamba shughuli hii haiwezi kutenganishwa na Yesu mwenyewe. Sio tangazo la kinabii kwamba jambo fulani litatokea. Injili kwa ujumla inaweka wazi kwamba wokovu huwajia watu kupitia shughuli ya Yesu.

Julius Wellhausen aliona kwa usahihi kwamba katika Luka ujumbe wa Yesu unamhusu yeye mwenyewe badala ya ufalme wa Mungu. Lakini kuna umuhimu gani unaohusishwa na utu wa Yesu hapa? Kwa kuwa kifungu kilichonukuliwa ni kile ambacho nabii mwenyewe anazungumza, inajaribu kumfikiria Yesu kama nabii wa siku za mwisho. Kwa matumizi mengi ya kategoria ya nabii kutafsiri utu wa Yesu katika Luka kunaleta dhana kwamba wazo hilo lipo katika kifungu hicho.

Mara mbili katika Marko, watu wanamrejelea Yesu kama nabii. Mara moja, analinganisha hatima yake na ile ya nabii. Friedrich anadai kwamba Yesu hakujiita nabii hapa bali anatomia msemu wa methali kulinganisha imani yake na ile ya nabii, hatima yake.

Huu ni uamuzi usiotosha kwa sababu msemu huu si tofauti sana katika umbo na msemu huru katika Luka 13:33. Zaidi ya hayo, mradi tu hakuna ulinganifu kamili wa msemu huo unaotolewa, hauwezi kuitwa kama methali bali ni lazima uonekane kama kiumbe kipya ambapo Yesu anajifananisha na nabii kimakusudi. Hakuna marejeleo ya Yesu kama nabii katika nyenzo za Q.

Hata hivyo, katika chanzo maalum cha Luka, umati wa watu huko Naini unasema kuhusu Yesu, umati wa watu huko Naini unasema kuhusu Yesu, “nabii mkuu ametokea kati yetu,” Luka 7:16. Na Simoni, Mfarisayo ana makadirio hayo akilini anapofikiri kwamba ukosefu wa uelewa wa Yesu hauendani na kuwa kwake nabii Luka 7:39. Kama tulivyoona, Luka 13:33 inalinganisha hatima ya Yesu na ile ya nabii aliyeuawa huko Yerusalemu.

Hatimaye, maoni ya wanafunzi waliokuwa njiani kuelekea Emau yalikuwa kwamba Yesu alikuwa nabii mwenye nguvu katika tendo na neno mbele za Mungu na watu wote (Luka 24:19). Kwamba mtazamo kama huo wa Yesu uliendelea katika kanisa la kwanza na ukachukuliwa na Luka mwenyewe ni dhahiri kutoka kwa kitabu cha Matendo.

Tunaona hili katika Matendo 3:23 na Matendo 7:37 pia ni sifa ya Johannine Christology. Inaweza kuelezea, inaweza kuelezea kwa kuridhisha shughuli nyingi za Yesu. Kama Luka 24:19 inavyoeleza wazi, hapo kutajwa kwa maneno na matendo kunatukumbusha kwamba shughuli ya nabii haikuzuiliwa kutangaza ujumbe kwa mdomo.

Vipengele kama vile uzoefu wa maono wa Yesu, ujuzi wake wa ajabu wa mawazo ya wanadamu, na ujuzi wake wa awali vyote vinaendana na mpangilio huu. Kwa hivyo inafaa kuelewa Luka 4:18 na kufuata kwa upande wa Yesu kuwa nabii anaponukuu Isaya 61 katika sinagogi huko Nazareti. Lakini lazima tuende mbali zaidi na kuuliza kama Yesu anachukuliwa katika Luka kama nabii wa matarajio ya Wayahudi.

Maelezo ya Yesu kama nabii mkuu katika Luka 7:16 yanaweza kumaanisha hili, lakini kuna shaka kama hili linadokezwa katika Luka 7:39. Kwa kadiri Luka 4:18 na yafuatayo yanavyohusika, maelezo haya yanawezekana. Yanapata uthibitisho fulani kutokana na matumizi ya kifungu kile kile kutoka kwa Isaya katika wimbo wa Qumran ikiwa ni sahihi kuchukua marejeleo hapa kama yanamhusu mwalimu wa haki.

Stuhlmacher anadai kwamba maelezo sawa ya Yesu kama nabii wa mwisho yanapatikana katika Luka 7:22 ambapo Yesu anaelezewa kama nabii mtendaji wa miujiza wa mwisho. Lakini ugumu unaibuka hapa kwa sababu swali la Yohana Mbatizaji linaibua swali la kama Yesu ndiye ajaye, Luka 7:19 na 20. Je, kifungu hiki kinaweza kutumika kuonyesha nabii wa mwisho, au kilimrejelea Masihi? Kwa upande wa mtazamo wa awali, inasemekana kwamba matendo yaliyoelezwa katika Luka 7:22 si yale yaliyofanywa na Masihi mkarimu, bali ni yale ya nabii anayerejesha hali ya paradiso ya kipindi cha jangwa.

Lakini kwa upande mwingine, katika mahubiri ya Yohana, anayekuja lazima atambulishwe na Masihi isipokuwa tukubali kama mtazamo usiowezekana kwamba Yohana alijiona kuwa nabii aliyetangaza kuja kwa nabii wa mwisho wa dunia badala ya nabii wa mwisho wa dunia mwenyewe. Tena, ushahidi unaonyesha kwamba neno

kuja lilitumika kwa hakika kwa Masihi. Ikiwa basi Yesu ndiye Masihi, tunahesabuje matendo yake ya kinabii? Suluhisho la tatizo hili liko katika kufichua mkanganyiko unaojificha katika wazo la nabii wa mwisho wa dunia.

Kwa kweli, mikondo miwili ya mapokeo inaweza kufichuliwa hapa, ikionyesha kwamba kulikuwa na matarajio ya kurudi kwa Eliya na kuja kwa nabii kama Musa. Mvutano huu unaonekana katika kanisa la kwanza. Katika kanisa la kwanza, Yohana Mbatizaji alichukuliwa kama Eliya, ingawa yeye mwenyewe alikataa kwa unyenyekevu, akakana jukumu hilo, lakini si kama Musa mpya.

Ingawa baadhi ya matendo ya Yesu yalieleweka kwa mujibu wa mifano ya Eliya na Elisha, yeye mwenyewe hakutambuliwa na Eliya, bali na Musa mpya. Ingawa Eliya hakutambuliwa kwa ujumla na Masihi, nabii kama Musa alielezwa kwa maneno ya kimasihhi kama mkombozi wa mwisho wa dunia. Katika Luka 24, 19 hadi 21, maelezo ya Yesu kama nabii yanafuatwa na simulizi ya maisha yake na kisha maneno, lakini tulitumaini kwamba yeye ndiye atakayewakomboa Israeli.

Friedrich anachukua hili kumaanisha kwamba nabii kama Musa alipaswa kuwakomboa watu kwa njia ile ile ambayo Musa alikuwa amefanya. Matendo 7:35 hadi 37. Ikiwa ndivyo, kazi ya Masihi inaweza kueleweka kwa upande wa kazi za fujo, nabii wa mosaic.

Kwa hivyo tofauti, ambayo imechorwa na wasomi mbalimbali katika majadiliano yao ya Luka 7:19 hadi 22, kati ya matendo ya nabii wa mwisho wa dunia na Masihi. Yale ya Masihi yalithibitika kuwa ya uongo kama nabii wa mwisho wa dunia. Yesu ndiye Masihi.

Tukirudi sasa kwenye Luka 4:18 na inayofuata, itakumbukwa kwamba hapo awali tuliuliza swali la kama mzungumzaji katika Isaya 61 anayefuata alichukuliwa kama mtumishi. Ikiwa ndivyo ilivyo, basi kazi ya mtumishi tayari inaeleweka katika Isaya kama marudio ya ile ya Musa na kama ya kinabii. Anarejesha hali za kipindi cha jangwa kama ilivyofikiriwa kimawazo, na anachukua nafasi ya nabii anayefungua macho ya vipofu na kuwaweka huru wafungwa.

Kanisa la kwanza lilifanya utambulisho kati ya mtumishi wa Masihi, kati ya mtumishi na Masihi, utambulisho ambao, kwa maoni yetu, ulikuwa tayari umefanywa na Yesu. Hii ina maana kwamba katika Luka 4:18 na inayofuata, na Luka 7:19 hadi 22, tuna maelezo ya kazi ya Masihi kwa upande wa shughuli ya nabii wa mwisho wa dunia kama vile Musa na mtumishi wa Yahweh, na mtumishi wa Yahweh. Katika Luka 4:18 na kufuatia nukuu ya Isaya 61, 1, Yesu anajihusu mwenyewe.

Na 7, 19 hadi 22, huu ni hitimisho ambalo Marshall anafikia. 7:19 hadi 22, ambapo Yohana Mbatizaji anauliza, je, huyu ndiye, je, wewe ndiwe yule ajaye, au tumtazamie

mwingine? Na Yesu anasema, nendeni mkamwambie Yohana yale mliyoyaona na kuyasikia. Vipofu wanapata kuona, viwete wanatembea, na kadhalika.

Maskini husikia habari njema. Yesu anarudia matendo hayo kutoka Agano la Kale na anasema amefanya matendo hayo. Hii ina maana kwamba katika Luka 4:18 na inayofuata, na katika kifungu nilichokitaja, nilichokisoma kutoka Luka 7:19 hadi 22, tuna maelezo ya kazi ya Masihi kwa upande wa shughuli ya nabii wa mwisho wa dunia kama Musa, nambari moja, na nambari mbili, ya mtumishi wa Yahweh, mtumishi wa Bwana katika Isaya.

Dai limetolewa mara nyingi kwamba Yesu alielewa shughuli ya Mwana wa Adamu kuhusiana na kazi ya mtumishi wa Yahweh, ambaye huteseka na kufa. Uchunguzi wetu umeonyesha kwamba ushawishi wa dhana ya mtumishi ni mpana zaidi kuliko huu na unaenea hadi huduma ya Yesu kwa ujumla. Shughuli za kimasihhi za Yesu zilikuwa zile za mtumishi.

Kama Mathayo, 8:17, 12, 17 hadi 21, alivyoelewa kwa usahihi. Katika majadiliano yetu, tumerudi nyuma ya Luka kwenye mila alizorithi. Matokeo yake yamekuwa kuonyesha kwamba Luka alichukua mtazamo wa Yesu ambao haukumwona kama nabii tu, bali kama nabii wa mwisho, mtumishi, na Masihi.

Huu ni umuhimu unaohusishwa na utu wa Yesu na ni wa tabia kama hiyo kwamba tunalazimika kuhitimisha kwamba kwa mtazamo wa Luka, ujumbe wa Yesu ulihusu sana utu wake mwenyewe. Ni kweli kwamba ingawa majina haya hayatumiki kwa Yesu au hayatumiki tu kwa kizuizi katika injili, shughuli zinazohusiana nayo zipo wazi na zimeonyeshwa kuwa zinategemea mapokeo. Katika Matendo, vidokezo hivi vinaweza kufanywa kuwa sahihi zaidi.

Hata hivyo, injili inatosha kuweka wazi kwamba Yesu ndiye utimilifu wa unabii wa Agano la Kale, ambao, kwa maneno mbalimbali, uliahidi kuja kwa mwokozi. Ufalme wa Mungu katika injili zote tatu za muhtasari, wainjilisti wanasema kwamba mahubiri ya Yesu yalikuwa yanahusu hasa ufalme wa Mungu. Ingawa Luka hana muhtasari wa mahubiri ya Yesu yaliyomo katika Marko, kauli zake za jumla zinaonyesha kwamba alishiriki mtazamo huu.

Uwasilishaji wa Luka umeweka mada ya ufalme chini ya ile ya kutangaza habari njema, lakini ufalme unabaki kuwa mada ya habari njema. Kwa hivyo, ni muhimu kubaini maana ya dhana katika Luka. Mistari kuu ya mafundisho ya Yesu haina shaka na inaweza kuwasilishwa kwa ufupi.

Neno ufalme linatumika zaidi kuhusu kitendo cha Mungu katika kuingilia kati katika historia ya wanadamu ili kuanzisha utawala wake. Maandiko kadhaa yanaonyesha kwamba Yesu aliona mwisho na kuja dhahiri kwa ufalme kama jambo lililo karibu.

Seti nyingine ya maandiko inaonyesha kwamba Yesu aliona huduma yake kama wakati wa kutimizwa kuhusiana na kuja kwa ufalme.

Maandiko haya yanadokeza kwamba ufalme ulikuwa tayari umekuja wakati wa huduma ya Yesu, na yanahitimisha kwamba Yesu alizungumzia kuelezea tofauti hii, kwamba Yesu alizungumzia uwepo na ujio wa ufalme ujao. Conzelmann alidai kwamba jinsi Luka alivyoshughulikia mada ya ufalme huo ili uona ufalme kama wakati ujao pekee na pia kama ulio karibu. Kisha anadai kwamba Luka amebadilisha mapokeo, kwa hivyo dhana hiyo imekuwa ya kupita kiasi zaidi kuliko ile iliyo katika injili zingine.

Imepoteza mawasiliano na historia na imehamishiwa katika siku zijazo za mbali. Ni hoja yetu kwamba hii ni kutoelewana kwa mtazamo wa Luke. Kosa la Conzelmann ni kwamba alishindwa kutenda haki kwa mafundisho kuhusu uwepo wa ufalme.

Ambayo tayari ilikuwa sehemu ya utamaduni. Kwa kuwa Mathayo na Luka wanakubaliana katika maneno wanayotoa, tunaweza kuwa na uhakika kwamba ufalme unazungumziwa kama kitu kilichopo. Ushahidi wa maandishi haya uko wazi vya kutosha.

Sio aibu zisizoeleweka za kuelezewa; badala yake lazima zichukuliwe pamoja na maneno ya Yesu, ambayo yanazungumzia kwa njia ya jumla zaidi wakati uliopo kama wakati wa utimilifu na matendo ambayo aliyaona kama ishara za shughuli ya sasa ya Mungu kupitia roho. Yanaonyesha kwamba kwa Yesu, ufalme ulikuwa tayari upo katika huduma yake. Uwepo wa ufalme basi una mizizi imara katika mapokeo.

Lakini Conzelmann anadai kwamba kwa Luka, kile kinachohusu wakati huu si ufalme wenyewe bali ni ujumbe wa ufalme pekee. Howard Marshall hakubaliani na Conzelmann, akidai kwamba ujumbe na ufalme vyote vipo. Kutokana na utafiti huu wa maandishi ya ufalme, inaibuka kwamba uwasilishaji katika Luka si tofauti sana na ule wa mapokeo ya awali, ambapo uwepo na ukuu wa ufalme vyote vilithibitishwa.

Lazima tukubali kwamba tumaini la kuja kwa ufalme katika siku zijazo haliko katikati ya mawazo ya Luka, lakini hakika hajaacha wazo hilo. Luka 11 2, Luka 22 29 na 30, Luka 23 42. Msisitizo wa Luka uko juu ya uwepo wa ufalme.

Kupitia mahubiri ya Yesu, nguvu ya ufalme inadhihirishwa. Hii inaendana na dhana ya Agano la Kale kuhusu neno la Mungu, ambalo lenyewe lina nguvu na huathiri mapenzi ya Mungu. Jambo lingine linabaki kuzingatiwa.

Tumebishana kwamba Luka anashikilia wazo la ukuu wa ufalme unaopatikana katika mapokeo. Lakini kuna pingamizi kubwa kwa mtazamo huu, yaani kwamba mafundisho mengine ya kieskatolojia katika Luka yanamaanisha kwamba matukio yanayohusiana na kuja kwa ufalme yamesukumwa mbali hadi katika wakati ujao

usiojulikana. Ingawa Luka amehifadhi istilahi za kitamaduni kuhusu kuja kwa ufalme, kwa kweli ameacha wazo hilo.

Kwa mtazamo wetu, pingamizi hili linawakilisha kutia chumvi hali hiyo. Kwanza kabisa, licha ya jinsi Luka alivyopanga nyenzo katika sura ya 21, kuanguka kwa Yerusalemu bado kunachukuliwa kama tukio la mwisho wa dunia. Linadumisha tabia yake kama tukio linalohusiana na mwisho.

Katika Marko, inaelezewa kama kufuru inayoharibu na inafuatwa na ishara za ulimwengu na kisha kuja kwa mwana wa Adamu. Katika Luka, muundo huo unahifadhiwa. Upakaji rangi wa lugha ya Agano la Kale unaonekana zaidi, hivyo kuisitiza maelezo ya utimilifu na ishara za ulimwengu katika parousia zinafuata kama katika Marko.

Katika Injili zote mbili, anguko la Yerusalemu limejumuishwa miongoni mwa mambo yote ambayo lazima yatokee. Wakati huo huo, anguko hilo ni sehemu ya maendeleo ya kihistoria ambayo yanaongoza kwenye parousia. Lakini hii tayari ni kweli katika Marko, kama ilivyoonyeshwa na E. Earl Ellis, ambaye anadai kwa usahihi kwamba Luka hapa hamfanyi Marko kuwa wa kihistoria.

Pili, Lukan anasisitiza kuhusu kipindi kabla ya parousia haipaswi kutiwa chumvi. Hatupaswi kusoma sana kifungu hicho, lakini mwisho hautakuwa mara moja, katika Luka 21:9. Ni sawa na Luka kwa Marko, lakini mwisho bado, Marko 13:7. Na mabadiliko hayo ni ya kimtindo tu. Marejeleo ya nyakati za mafumbo za Mataifa yanaonyesha kwamba kipindi baada ya kuanguka kwa Yerusalemu kinazingatiwa.

Hata hivyo, kimsingi, Luka hajapita Marko. Ellis amebishana kwa uthabiti kwamba kizazi katika Marko 13:10 na Luka 21:32 ndicho kizazi cha mwisho, kifungu ambacho kinaweza kujumuisha maisha kadhaa. Lengo la msemu huu ni kuwahakikishia wasikilizaji kwamba wao ni sehemu ya kizazi cha mwisho na kwamba, kwa hivyo, matukio ya siku za mwisho tayari yanatokea.

Kwa hivyo, kipindi cha matarajio ya parousia hakijapunguzwa katika Marko, kwa mfano, kwa kipindi cha kizazi kimoja, zaidi ya vile kilivyo katika Luka. Marko hasemi chochote kuhusu jinsi mwisho ulivyo karibu. Msisitizo uko kwenye kuja kwake kwa ghafla na bila kutarajiwa, Marko 13:36, jambo ambalo bado ni kweli kwa wasomaji wa Marko, Marko 13:37. Kwa kweli, Marko anaweka wazi kwamba matukio kadhaa lazima yatokee kabla ya mwisho wa mwisho.

Ukweli kwamba kuna kipindi kabla ya mwisho, kwamba mwisho uko karibu badala ya kuwa wa karibu, haimaanishi kwamba mwisho umeahirishwa hadi wakati ujao wa mbali kiasi cha kupoteza umuhimu wake kwa wanafunzi. Luka amehifadhi idadi kubwa ya misemo ambapo baraka na ole zinazohusiana na mwisho ni muhimu kwa watu wa wakati wa Yesu. Tunaweza kurejelea kwa ufupi heri na ole katika Mahubiri

ya Uwandani, Luka 6:20 hadi 26, misemo kuhusu kuja kwa Mwana wa Adamu wakati ujao, Luka 9:26, 12:8, na 9, na mstari wa 40, Luka 18:8, maonyo kuhusu hukumu ya wakati ujao, Luka 11:29 hadi 32, na misemo kuhusu kukubaliwa na kutengwa na ufalme, Luka 13:25 na 30, 14:14, 15 hadi 24, 16:9, na 18, 24.

Kwa hivyo mwisho ni muhimu kwa maisha ya watu sasa. Hawapaswi kulegea kusubiri kuja kwake. Luka 18:8, himizo ambalo halipaswi kuelezewa kama uundaji wa jumuiya ya marehemu uliosababishwa na kuchelewa kwa parousia , lakini ambalo ni fundisho halisi la Yesu ambaye mwenyewe alitarajia muda kabla ya mwisho.

Wanafunzi wanapaswa kutawala tabia zao kwa kuzingatia tumaini la kuja kwa Mwana wa Adamu. Kwa kawaida, hii haimaanishi kwamba watahamasishwa tu na tumaini la baraka za mbinguni au hofu ya ole wa siku zijazo au kwamba kukaribia kwa mwisho ndiko kimsingi kunakoamsha tabia zao. Sio ukaribu wa mgogoro unaoamsha maadili ya Agano Jipya, bali ni tabia ya Mungu.

Tunaweza kueleza kwa ufupi matokeo ya sehemu hii. Imeibuka kwamba katika injili ya Luka, mafundisho ya Yesu kuhusu uwepo na mustakabali wa ufalme yanarudiwa kwa uaminifu. Ingawa Luka anashikilia tumaini la kuja kwa ufalme katika siku zijazo, pia anasisitiza uwepo wa ufalme kama ukweli katika huduma ya Yesu.

Hivi ndivyo mihadhara yetu inavyomalizika kuhusu theolojia ya injili ya Marko. Katika hotuba yetu inayofuata, tutaanza kuzungumzia kuhusu theolojia ya Matendo ya Mitume.

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson na mafundisho yake kuhusu theolojia ya Luka-Matendo ya Mitume. Hii ni kipindi cha 10. Mimi, Howard Marshall, Mwokozi Aliyehidiwa na Ufalme wa Mungu.